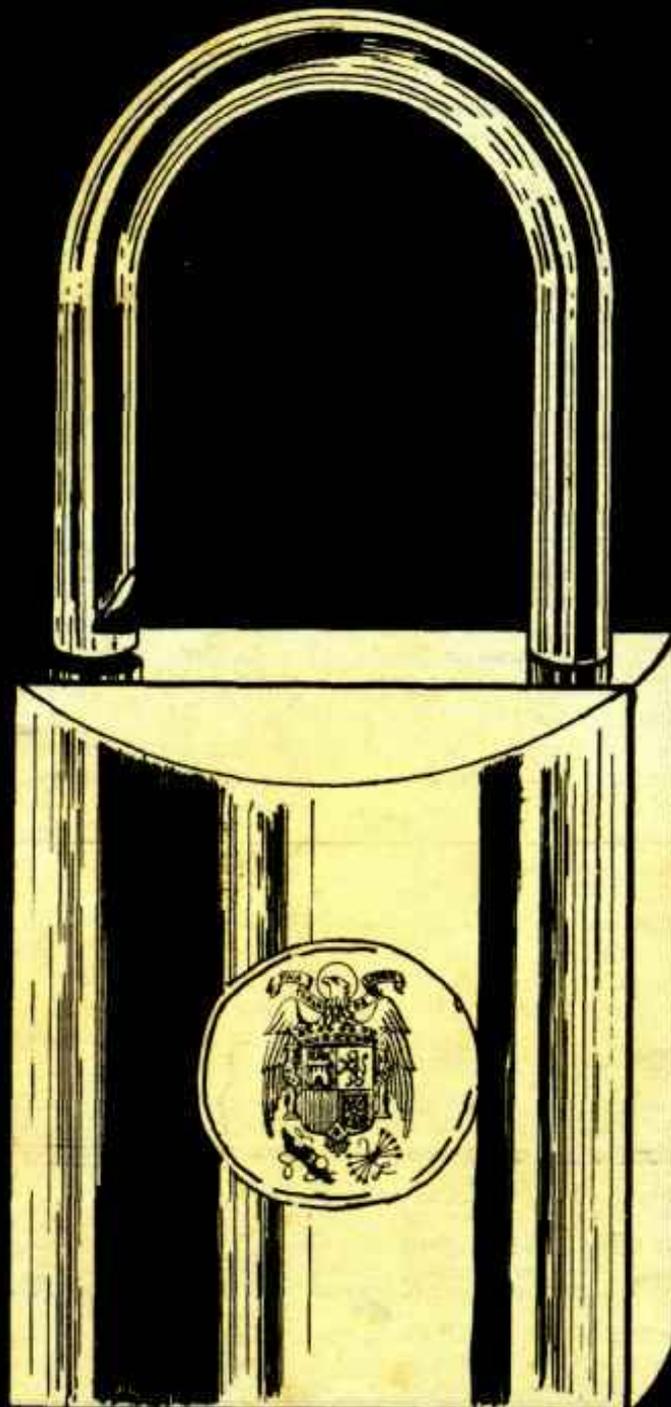

BUTLLETI

n.º reg. 4234

del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres
i en Ciències del D.U. de Catalunya i Balears

Maig - Juny 1973 N.º 8

ELS COL·LEGIS PROFESSIONALS EN PERILL

SUPERVIVÈNCIA EN PERILL

L'Observatori d'aquest Butlletí ha contemplat en el lapse de temps des del número anterior, bàsicament, una cosa, i n'ha observat el creixement amb temor: l'avantprojecte de Llei sobre Col·legis Professionals. Tal com s'explica en un article de la Redacció, presentat en societat el 10 d'abril ha conseguit una unanimitat total de parers en els afectats, en els Col·legis i perillosament una divisió d'opinions en els "pares de la pàtria" que, al cap i a la fi, són els qui han d'aixecar la barrera per a la seva vigència o baixar-la i parar-ne el curs. Ja en premsa el present número, s'ha produït el canvi de govern. Sobre la voluntat del nou equip respecte aquest projecte no se sap lògicament res. Però no creiem, d'aquest observatori estant, que, almenys en aquest camp, la cosa canviï massa.

La supervivència del nostre Col·legi està, doncs, en perill, i donada l'assistència, no massa nombrosa, a l'assemblea extraordinària convocada per tractar aquest tema i prendre positura pública tots plegats, sembla que el col·legiat "normal" no se n'hagi adonat. I per això, des d'aquest Observatori, ens permetem donar-li, directament a ell, un crit d'alarma: com no fem quelcom, se'ns mengem. I un cop menjats i païts, ... adeu siau!

Dues interessants sentències judicials

Dos fets més, i tots dos en el camp judicial, volem destacar. Són dues sentències de les Magistratures de Treball n.º 4 i 3 de Madrid. La primera fa referència a la procedència o no d'un acomiadament d'un professor de filosofia de sisè curs de Batxillerat. Aquest company nostre recomanà,

segons sembla, als seus alumnes, diversos llibres, principalment sobre marxisme i sexualitat (Engels i Freud entre d'altres), que la Direcció del col·legi considerà "absolutament inadequats". La sentència reconegué l'autonomia del mestre en l'exercici de la docència en contra del parer de l'advocat de l'empresa que defensava que la responsabilitat corresponia a la direcció del col·legi. Reconeix la sentència a més, que la direcció d'un centre "està autoritzada per senyalar els principis i límits que han d'observar-se en una determinada disciplina". Això, però, no ho complí explícitament la direcció d'aquest centre, com en la majoria dels casos, i per tant no hi hagué incompliment d'orientacions.

La segona és negativa. En efecte, la Magistratura n.º 3 de Madrid, va sentenciar que el contracte entre un professor no numerari, en aquest cas d'Universitat, i la Direcció General d'Ensenyament Superior i el Ministeri d'Educació i Ciència no és laboral. Encara que, no essent sentència del Tribunal Suprem, no crea jurisprudència, és simptomàtic que el primer judici en aquest terreny hagi estat contrari a les aspiracions i lluites de tot el professorat no numerari.

I una definició governativa respecte el dret dels llicenciats a ensenyar a l'EGB.

El 26 d'abril, al Butlletí Oficial de les Corts, el govern va contestar al procurador representant dels Col·legis de Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències, Ezequiel Puig y Maestro-Amado. Va contestar que: a) els centres privats poden, si volen, encomanar l'EGB a llicenciats, i b) als centres estatals la docència correspon en principi als corresponents cossos de funcionaris. I afegeix textualment: "En el cas de l'EGB el cos habilitat professionalment és el del Magisteri Nacional. En el cas que les diferents àrees que integrin un curs no puguin ser cobertes per funcionaris que tinguin les mencionades qualificacions complementàries, es podran contractar titulats universitaris" ... "Els llicenciats universitaris podran ingressar al Cos de professors d'EGB mitjançant el corresponent concurs-oposició".

La qüestió queda clara, i definitiva, mentre no surti una altra disposició d'igual o superior rang.

INDEX

	Pàg.
Observatori	2
Oposició generalitzada a un avantprojecte gens popular (Redacció)	3
El contrato laboral en las docentes de Enseñanza Media. (C. I.)	6
Libertad y privaticidad (Dr. Manuel Sacristán)	8
URSS: una pedagogia sòlida en una societat coherent (entrevista amb Marta Mata)	10
La situación de los licenciados de Enseñanza Media. (CC. I., P. y F.)	14
Trabajo de grupo en la escuela secundaria (Comentario al libro de Barrington Kaye Irving Rogers)	15
Notas sobre la enseñanza en una sociedad jerarquizada (José M.ª Blanch)	16

OPOSICIÓ GENERALITZADA A UN AVANTPROJECTE GENS POPULAR

L'avantprojecte

El 10 d'abril de 1973 va ésser publicat, quasi inesperadament, al «Boletín Oficial de las Cortes», número 1269, l'avantprojecte de llei sobre la nova ordenació dels Col·legis Professionals. I diem quasi inesperadament, perquè feia ja setmanes que els rumors sobre la seva aparició «imminent» eren nombrosos, al menys a Madrid. Va ser, segurament, un dels corresponents de La Vanguardia a Madrid, José Oneto que va donar el primer toc d'avis. Era l'època de la suspensió governamental de cinc candidats a les eleccions del Col·legi d'Advocats. Al cap de poques setmanes de silenci, fou fet oficial, i de cop l'avantprojecte.

Com veurem, i sense perjudici que una lectura atenta reveli més punts interessants, els trets essencials més perjudicials a les actuals estructura i funcionament dels Col·legis Professionals, són, com va ressaltar el nostre degà a l'assemblea extraordinària del propassat dia 24:

a) exigència de jurament als «Principios del Movimiento» a tots els candidats a càrrecs de govern, superant les condicions imposades als càrrecs públics, ja que en aquests els és exigida la juramentació en ésser proclamats, no pas abans.

b) la ingerència de l'Administració als actes i les declaracions públiques dels Col·legis i de llurs Juntas, tan sols a instàncies d'un col·legiat. Ingerència que pot acabar amb la suspensió de tal acte o amb la invalidació de tal declaració o acord. Això podria portar a la congelació de tota activitat col·legial.

c) les funcions dels Col·legis serien reduïdes, com a conseqüència, a les merament corporatives i gremials: ordenació del treball intern, impedir la competència deslleal i evitar l'intrusisme i a defensar la professió, sense poder exercir funcions públiques.

d) redacció de nous estatuts que el ministeri controlaria en tots els aspectes, inclosos l'econòmic i el disciplinari.

Aquests punts citats representen, com han escrit un grup d'advocats, la supressió del caràcter democràtic que fins ara tenien els Col·legis. La democràcia col·legial ha permès que els professionals participessin a les qüestions que els afectaven. El nou decret suposaria la imposició d'unes Juntas guardianes de l'ordre intern. Aquest Decret tracta d'impedir que els Col·legis opinin públicament sobre temes que concerneixen als professionals i que afecten al poble, i destrueix l'autonomia dels Col·legis en convertir-los en un aparell burocràtic controlat pels ministeris.

Com ja ha estat apuntat a la declaració aprovada a l'assemblea extraordinària i reproduïda més avall, a la gènesi d'aquesta llei són presents les accions pú-

bliques dels diferents Col·legis: els advocats, contra les jurisdiccions especials, per la llibertat dels presos polítics i per la democràcia (Congrés de León); els metges per una medicina hospitalària i la millora assistencial; els arquitectes contra l'especulació del sòl i les condicions urbanes i d'habitatge; els farmacèutics per l'autonomia dels Col·legis regionals en front a la imposició d'un Col·legi Central controlador dels fons de la Seguretat Social; els aparelladors en front de les imposicions de l'Administració, etc., etc., a més, és clar, dels llicenciats contra la Llei d'Educació i per la gratuïtat i el millorament de l'ensenyament, etc.

Posició del nostre Col·legi

Davant de tot això, el nostre Col·legi va prendre posició pública ben aviat, el 5 de maig, amb una Nota Oficial (enviada a tots els col·legiats). Més tard, fou convocada una Assemblea extraordinària, celebrada el dia 24, que estava a la línia d'ampliació de la protesta, no deixant que fossin només les Juntas, els «notables», els que parlessin per tothom, sinó, com a quasi tots els altres Col·legis de Barcelona, que fossin tots els col·legis els que expressessin llur opinió.

En aquesta Assemblea extraordinària, incomprendiblement força magra de concurrència, hi fou aprovada la següent declaració, després dels retocs a una proposta presentada:

En aquests moments en que la situació a l'Ensenyament és caracteritzada per una manifesta tensió, deguda a la no satisfacció de les reivindicacions que com assalariats i en qualitat de professionals hem mantingut al llarg d'aquest curs per mitjà d'aturs i d'altres accions, ens trobem davant d'un avantprojecte de Llei sobre Col·legis Professionals que no solament tendeix a limitar llur autonomia sinó que introdueix una politització unilateral. I això quan el Col·legi ha resultat ser l'únic camí de participació democràtica en la defensa de les nostres reivindicacions professionals i d'incidència en els problemes ciutadans.

La presentació d'aquest avantprojecte per l'Administració ha estat determinada, sens dubte, per l'actuació crítica del nostre Col·legi, i la d'altres Col·legis Professionals, com el d'Arquitectes en qüestions urbanístiques de l'Ajuntament, el d'Advocats en les posicions mantingudes al Congrés General de l'Advocacia de León, etc. L'actuació dita ha resultat òbviament incòmoda per aquells que mantenen una posició tancada pel que fa a la discussió pública dels nostres problemes i a la participació democràtica de tots nosaltres a les decisions del Col·legi.

Per tot això, aquesta Assemblea acorda per unanimitat les següents resolucions:

1) De sol·licitar la retirada de l'avantprojecte, ja que suprimeix l'autonomia actual dels Col·legis Professionals, que restringeix, encara més, la nostra participació democràtica a la vida del Col·legi i que dificulta greument la projecció exterior.

2) De reforçar amb el nostre recolzament la postura oficial de la Junta, expressada en la seva declaració del dia 5 d'aquest mes, on es pronunciava contra la discriminació per motius ideològics dels candidats a càrrecs de govern; la ingerència de l'Administració en matèries pròpies del Col·legi i la seva limitació d'autonomia.

3) De comunicar al Consell Nacional de Col·legis de Doctors i de Llicenciats aquesta nostra posició d'exigència de retirada de l'avantprojecte, perquè els Col·legis de la resta de l'Estat espanyol que encara no s'hagin pronunciat, facin seves les resolucions anteriors, i perquè el mateix Consell Nacional s'oposi també a l'avantprojecte.

4) De promoure la celebració d'una reunió dels col·legiats de tots els Col·legis Professionals de Barcelona amb en fi d'unir posicions respecte en aquest avantprojecte.

Dos dies abans, el diari Tele/eXprés iniciava una consulta als degans dels Col·legis de Barcelona, en la qual el nostre degà Dr. Fuster, contestava la primera pregunta, sobre els aspectes que afecten més l'actual estructura col·legial:

En la situació actual del Col·legi, aquest projecte no modificaria substancialment el seu funcionament, ja que fa dos anys i mig que tenim els estatuts i les eleccions suspesos. Aquesta suspensió acaba de ser anul·lada pel Tribunal Contenciós-Administratiu, però aquesta anul·lació pot tardar a ser posada a la pràctica.

Aquest projecte destruiria el substracte que tenen els Col·legis, ja que la imposició d'unes condicions als candidats a càrrecs directius limita les possibilitats d'elecció. Per altra part, la possibilitat que qualsevol decisió de la Junta pot ser anul·lada, limita molt l'acció del Col·legi. L'estructura actual dels Col·legis respon aproximadament a la dels gremis medievals, la finalitat del quals era la defensa de llurs associats, però si les decisions de la Junta poden ser revisades, la seva utilitat és nul·la.

Quan els Col·legis començaven a tenir vida, per llur projecció pública, es vol convertir-los en un apèndix de l'Administració.

I a la segona pregunta, sobre les raons que creia han determinat aquesta modificació:

L'Administració s'ha adonat de la projecció dels Col·legis a la vida pública i s'ha cregut veure en aquesta actuació, una «politització», quan el que realment hi ha és una «preocupació». Paradoxalment, per a remeiar aquesta «politització» se'ls polititza més en voler convertir-los en òrgans de l'Administració.

Pel que fa a altres Col·legis de Llicenciats, el 27 d'abril, el de Madrid ja va acordar la tramesa d'una esmena a la totalitat, a dur a terme per qui correspongués. El de València, el dia 5 de maig, sol·licità del Consell Nacional que, a través dels procuradors, es

procedís a la retirada de l'avantprojecte per ser una nova llei innecessària.

Posicions d'altres Col·legis

Abans i després d'aquestes declaracions, d'altres Col·legis Professionals van anar prenent posició pública, la qual resumim a continuació:

1) *Advocats*. El primer Col·legi de tot l'Estat espanyol a prendre postura va ser el de València, el 19 d'abril, demanant-ne la retirada i el seu retorn al Govern. Set dies més tard la Junta General pròpia reafirmava aquesta declaració.

A Barcelona, el dia 27 d'abril, el Col·legi enviava un telegrama al Cap de l'Estat i alhora es dirigia al Consell General de l'Advocacia demanant una assemblea de degans. També es dirigí als procuradors en Corts perquè presentessin esmenes a la totalitat i en demanessin la retirada. El dia 11 de maig, en una Junta General, fou aprovada una moció ratificant els anteriors acords, a més d'estimular una acció coordinada amb els altres Col·legis Professionals de la ciutat. Personalment, el degà Casals, en declaracions a Tele/eXprés, el 24 de maig, afirmava que el projecte afectaria greument l'actual estructura col·legial i es pronunciava contra la disminució d'autonomia i d'interdependència, contra la politització per l'Administració i del vot per delegació.

A partir d'aquestes declaracions, el Consell General de l'Advocacia prengué cartes en l'assumpte el 2 de maig, en sessió plenària, en contra del projecte i va recomanar als procuradors que presentessin esmenes a la totalitat. Setze dies més tard, l'Assemblea de degans d'Espanya es dirigí al Govern expressant la seva total oposició i demanant-ne la retirada.

El 9 de maig, els degans de Pamplona, d'Estella, de Logroño, de San Sebastián, de Tafalla, de Tudela, de Vitoria, de Bilbao, la Junta de Madrid i la Junta General de Màlaga, demanaven la retirada del projecte. A continuació van seguir, entre d'altres, els de Gijón, de Pontevedra, d'Orense i d'Albacete.

2) *Arquitectes*. El 29 d'abril, la Junta del Col·legi de Catalunya i de Balears cursà un telegrama al Cap de l'Estat sol·licitant-ne la retirada, i escrits als procuradors en Corts representants dels Col·legis Professionals encoratjant-los a presentar esmenes a la totalitat. El 23 de maig, la Junta General refrendava aquests acords.

El mateix dia, el Consell Superior lliurava un escrit a Carrero Blanco demanant la retirada del projecte, dos dies després que el Col·legi de Madrid expressés la seva oposició. Força dies abans, el 4 de maig, la Junta del Col·legi de Canàries demanava la retirada del projecte a la presidència de govern.

3) *Enginyers industrials*. La Junta del Col·legi de Catalunya cursà, el 25 d'abril, un telegrama al Cap de l'Estat manifestant la seva profunda preocupació pel projecte, contrari a l'actual situació d'autonomia i per la futura limitació de funcions, en contradicció amb l'evolució del país. Set dies més tard, la Junta General aprovà una nota de total oposició al decret i de complet recolzament a la Junta.

A Madrid, la Junta aprovà el 27 d'abril una proposta de Junta General on era refusat l'avantprojecte.

4) *Metges*. El Col·legi de Las Palmas, l'11 de

maig, demanava la retirada per mitjà de l'Assemblea General, i, el de Madrid, el següent dia 15, expressava la seva disconformitat. El de Barcelona, no ha expressat, que se sàpiga, la seva positura oficial, malgrat que el degà, Dr. Tornos, a l'enquesta del Tele-eXprés, el 22 de maig, es declarava favorable a la independència dels Col·legis i contra l'adscripció d'aquests a un ministeri.

5) *Aparelladors i Arquitectes Tècnics*. El Consell Superior, el 18 de maig, demanà la retirada a instàncies del Col·legi de Catalunya, enfeinat en plena pugna electoral, en la qual aquest punt era un dels de més importància diferenciadora entre les dues candidatures. El degà guanyador, Josep Miquel Abad, declarà el 24 de maig a Tele-eXprés, que el projecte afectava l'autonomia dels Col·legis i es pronunciava explícitament contra la possibilitat de revocació d'acords i contra el jurament previ.

6) *Altres*. El Col·legi de Perits i d'Enginyers Tècnics de Catalunya ratificà el 23 de maig la positura anterior del seu Consell Superior, demanant-ne la retirada.

La Junta del de Química de Barcelona, envià un escrit, el 24 de maig, al seu procurador en Corts instant-lo a presentar esmena a la totalitat.

El degà del d'Economistes de Barcelona, José M.ª Berini, reafirmava al Tele-eXprés, en nom de la Junta, la declaració treta amb anterioritat, en contra de la consideració com a càrrecs públics dels de la Junta i del consabut jurament previ.

Finalment, catorze Col·legis de Navarra van publicar, el 22 de maig, un escrit d'oposició. Entre ells, Col·legis tan poc habituals en aquests tipus de manifestacions com els d'odontòlegs, de gestors, de procuradors, etc.

Totes aquestes posicions hauran de ser reafirmades al següent pas, dins la protesta col·legial: a l'assemblea conjunta de col·legiats de tot Barcelona.

Repercussió a la Premsa

Dels quatre diaris barcelonins que es reben al Col·legi, només Correo i Tele/eXprés han destacat la qüestió publicant un editorial. El Correo Catalán, el 2 de maig, deia entre d'altres punts: «parece claro que la limitación de funciones y el amplio margen de actuación que concede el proyecto de ley a la Administración cambiaría la tradicional fisonomía de los Colegios Profesionales, con notable merma de su independencia y autonomía». Nou dies després, el seu corresponsal a Madrid, Lorenzo Contreras, va reproduir un troç de la declaració dels advocats capitalins, i el dia 15, el seu comentarista polític, Wifredo Espina, va destacar la no necessitat jurídica del jurament.

El Tele/eXprés, dedicava un editorial el 28 de maig, després que, ja el dia 5, el seu subdirector i comentarista polític, Pere O. Costa, recollís les declaracions de diversos Col·legis i que afirmés «hay mucha gente que opina que esta ley ni tan siquiera habría de llegar a ser dictaminada, pues evidentemente está de más», i el dia 21 reafirmés el dit per W. Espina i destacés que aquesta discussió ajornaria les eleccions als Col·legis que tan mancats estan de direcció sòlida. A l'editorial esmentat, el diari vespertí de la cadena Godó, constata la profunda i majoritària repulsa i expli-

tava la conseqüència a la seva esquesta als degans: un no total. Acabava afirmant que existia una gran preocupació davant la possibilitat que «el sentir» de les Corts oblidés els repetits i unànims refusos de la classe professional.

Al Noticiero Universal, el 18 d'abril, el seu redactor Rafael Manzano centrava la qüestió en les dues posicions respecte al jurament, a favor i en contra. Ell es declarava favorable a un tercer enfocament, argumentant que a la democràcia orgànica on representants dels Col·legis van a organismes públics, el just mig seria d'exigir fidelitat a les Lleis Fonamentals a aquells que arribin a càrrecs públics i de no exigir-lo als altres. Un mes just després, el corresponsal a Madrid, J. A. Flaquer, es feia ressò de les declaracions a Informaciones (el diari que ha publicat més sobre aquest assumpte, en especial des de Barcelona, pel seu corresponsal Enric Sopena) del president del Cercle d'Estudis Jurídics, Pedrol Rius, en les quals es lamentava de no haver estat consultats.

Per fi, a la Vanguardia, el periodista E. Vivancos, des de Madrid, el 10 de maig, enumerava les objeccions més generalitzades, i, els seus col·laboradors Martín Retortillo, vuit dies després, feia un estudi jurídic del projecte qualificant-lo de «desafortunado, ..., represivo, ..., y difícilmente justificable», i Luis Ferrer Serra, el 9 de juny, la refusava «por obvias razones de oportunidad y tacto» a més d'un «exceso de tutela», recordant els Drets Humans: «la voluntad del pueblo es la base de la autoridad del poder público».

Les revistes «Cambio-16» (21 maig), per mitjà del seu corresponsal a Barcelona, Andreu Claret Serra, «Mundo» (2 juny) per la seva redactora Mar Fontcuberta, Destino (9 juny) pel seu col·laborador José M.^a Pi Suñer i Triunfo (5 i 17 maig) per Antonio Alonso-Lasheras i el seu redactor a Barcelona, Manuel Vázquez Montalbán, van treure llargs i documentats articles sobre les protestes col·legials.

Esmenes a la totalitat a les Corts

Després de la publicació el 10 d'abril, aquest avantprojecte ha seguit un curs legal força accidentat, pel nombre d'esmenes presentades. El 4 de maig, es van reunir a l'edifici de les Corts, els representants dels Col·legis Professionals. No va sortir d'allà cap declaració conjunta com a conseqüència de l'existència de parers favorables al projecte de llei.

El dia 9 següent, es va fer pública la llista de vuit procuradors que, a efectes tan sols de l'estudi del projecte, quedaven inscrits a la Comissió de Lleis Fonamentals, encarregada del dictamen. Aquests vuit procuradors eren, majoritàriament, provinents de Col·legis: dels d'Enginyers, Cercós i Serrats; de Notaris, Escrivà de Romani; de Registradors de la Propietat, Poveda; de Doctors i de Llicenciats, Ezequiel Puig y Maestro Amado; de Metges, Quesada, i d'Advocats, Rivas, a més del «familiar» per Salamanca, Esperabé.

Dos dies després foren presentades les 4 esmenes a la totalitat. Llurs patrocinadors eren: Ramiro Cercós i Ezequiel Puig, ja nomenats, Antonio Castro Villacañas, president del Sindicato de Prensa, Radio, Televisión y Publicidad, i Antonio Rossón «familiar» per Lugo. Tots ells demanaven el retorn de l'avantprojecte al govern per «no ser oportuno».

Redacció.

EL CONTRATO LABORAL EN LOS DOCE

Su necesidad y ventajas

Necesidad del contrato laboral

La estabilidad en el trabajo es un derecho de todo trabajador que le permite no vivir agobiado ante la inseguridad de su medio de vida. Esta reivindicación en el caso de los enseñantes es aún más clara, pues la estabilidad es necesaria para el conocimiento personal entre alumno y profesor, imprescindible para que la labor docente sea fecunda.

Sin embargo, los profesores no numerarios (p.n.n.) tanto de Institutos como de Universidades o colegios nacionales, carecemos de esta estabilidad laboral.

Concretamente en el caso de p.n.n. de INEM nuestro contrato se basa en el decreto 1742/66 que regula la contratación de personal por la Administración Civil del Estado, que en su artículo 3.º dice:

«La contratación a que se refiere el presente decreto podrá tener por objeto:

a) La realización de trabajos específicos concretos y de carácter extraordinario o de urgencia.

b) La colaboración temporal en las tareas de la respectiva dependencia administrativa en consideración del volumen de la gestión encomendada al Ministerio, Centro o Dependencia, cuando por exigencias y circunstancias especiales de la función no puedan atenderse adecuadamente por los funcionarios de carrera de que disponga el Organismo.»

Según esto, nuestra contratación se presenta como algo excepcional y temporal y sin embargo:

a) El 80 % del profesorado de Institutos está afectado por esta situación,

b) Si se cubriesen todas las plazas de profesores numerarios quedaría todavía un gran porcentaje (más de un 50 %) de puestos docentes a cubrir por p.n.n.,

c) El ministerio construye nuevos Centros con una capacidad de alumnos que supone una necesidad de profesorado superior a la plantilla de profesores numerarios con que dota al Centro.

En resumen, la política seguida por la Administración ha sido la de dar un carácter definitivo a nuestra situación «provisional y excepcional»:

• Nuestro contrato anual puede ser rescindido en cualquier momento —cláusula 6.ª— por la Administración. Si la rescisión fuera por causa no imputable al contrato, éste tiene derecho a una indemnización del 50 % de la remuneración mensual que corresponda al tiempo que falte para el cumplimiento del plazo convenido. Pero si la Administración se niega a pagar, el profesor sólo tiene derecho a recurrir a la Jurisdicción Contencioso-Administrativa (JCA), lo que supone un gasto de 25 a 50.000 pesetas, así como un tiempo de resolución que oscila entre los dos y los cuatro años. Si el fallo de la JCA no es favorable al contratado entonces debe irse al Tribunal Supremo (de nuevo muchos gastos y mucho tiempo). Si, por fin, la sentencia del Tribunal Supremo es favorable al profesor, el ministerio puede aún negarse a pagar quedando

«resuelto» el problema, dado que los bienes de la Administración son inembargables.

En resumen, la Administración dispone de todos los medios para despedirnos libremente.

• En base a la Ley sobre Financiación y Perfeccionamiento de la Acción Protectora del Régimen General de la Seguridad Social 24/72 del 21 de junio, nuestra S.S. tuvo algunas mejoras (asistencia sanitaria y farmacéutica para el asegurado, cónyuge e hijos, incapacidad laboral transitoria, etc.) pero sin embargo seguimos sin cotizar el Seguro de Desempleo, deber y derecho de todo trabajador, mientras que pagamos una cuota sindical que no deberíamos pagar porque no estamos sindicados.

Ante esta situación caben tres salidas:

1) Reivindicar una mejora en nuestro actual contrato (mejora de las pagas, aumento del período de contratación, etc.) sin modificar su naturaleza administrativa y por tanto sin poder modificar las cláusulas en las que la Administración se reserva el derecho de rescindir e interpretar el contrato a su gusto.

2) Pedir el acceso a Cuerpo, previsto en la transitoria sexta de la Ley General de Educación, pero es muy dudoso que el ministerio esté dispuesto a concederlo, pues supondría muchísimo dinero a la vez que una igualación de categorías que está en contra del espíritu de todas las disposiciones adoptadas en los últimos años (creación de contratos, aumento de haberes discriminatorio, convocatoria de oposiciones muy espaciadas). En este sentido las oposiciones y el concurso de traslado de este año suponen un intento de dividir y paralizar la lucha actual por el derecho a la estabilidad en el trabajo.

3) El contrato laboral, reivindicación a medio plazo, que no excluye la posibilidad de obtener mejoras en el actual contrato y resuelve el problema de nuestra estabilidad laboral.

Ventajas del contrato laboral. Las ventajas del contrato laboral sobre el actual contrato administrativo que «disfrutamos», se dan en los puntos siguientes:

- a) régimen de despidos,
- b) posibilidad de reivindicar un Sindicato. Convenios colectivos,
- c) Seguridad Social,
- d) movilidad de los salarios y pluses de distancia y transporte, y
- e) antigüedad y vacaciones.

a) En caso de despido se puede recurrir a Magistratura del Trabajo que de manera gratuita y mucho más rápida que la JCA decide si el despido es nulo, procedente o improcedente. En este último caso, la empresa o readmite al obrero o le paga una indemnización que fija el Magistrado y no pasa de un año de salario.

Si la empresa pasa de 50 obreros (nuestro caso) es el trabajador quien tiene derecho a elegir. De todos modos si elige readmisión y la empresa no quiere re-

ANTES DE ENSEÑANZA MEDIA

admitirlo puede hacerlo a costa de una indemnización que va de uno a cuatro años de salario. En los casos de despido improcedente se tiene derecho a cobrar los salarios correspondientes al periodo comprendido entre el despido y la solución del mismo (readmisión o indemnización) y si queda parado, a cobrar el seguro de paro o desempleo.

Es interesante el hecho de que en los despidos ante Magistratura pueden ir como testigos los alumnos, otros profesores, etc.

b) El contrato laboral conlleva un Sindicato en el que los enseñantes podamos defender nuestros derechos frente al Ministerio. El Sindicato significaría tener unos mecanismos de negociación de los que ahora no disponemos y la posibilidad de utilizar los locales de Sindicatos para nuestras reuniones, asambleas, etc.

Los representantes sindicales de los trabajadores son los enlaces sindicales y los jurados de empresa.

En toda empresa de más de 50 trabajadores hay un jurado de empresa que se compone de un presidente, un secretario y varios vocales. El presidente es el empresario u otra persona nombrada por él. El secretario es el vocal que deciden los demás vocales. Vocales del jurado de empresa o «jurados» son los trabajadores que hayan tenido más votos en las elecciones de enlaces sindicales.

Son funciones del jurado de empresa:

— Informar de los sistemas de organización del trabajo y los reglamentos de régimen interior,

— Recibir las reclamaciones de los obreros contra el patrono y presentarlas a éste,

— Vigilar que el empresario cumpla con sus obligaciones legales, y

— Deliberar y pactar los convenios colectivos que ofrecen la posibilidad de mejoras periódicas de los salarios y las condiciones de trabajo.

c) Aparte de otras mejoras, la Seguridad Social supondría en un contrato laboral una mejora muy importante: el seguro de desempleo.

Dice la ley que son parados los que pudiendo y queriendo trabajar pierden su trabajo involuntariamente.

El importe del seguro es igual al 75 % del salario real, de donde se han descontado horas extras y pluses ocasionales. Si durante el paro coinciden 18 de julio o Navidad los parados tienen derecho a que la Seguridad Social les pague, al precio del seguro, las partes de esas pagas extras proporcionales al tiempo que llevan parados. Mientras cobren de la S.S., los obreros parados tienen derecho también a las prestaciones de protección a la familia y a la asistencia sanitaria.

La duración del seguro de paro es de 6 meses prorrogables por otros 6, previa solicitud del interesado al Ministerio del Trabajo.

El cobro del Seguro de paro es compatible con el percibo de la indemnización por despido, con las «be-

cas» o salarios de estímulo por asistir a cursos oficiales de formación profesional, y con el cobro de ayudas del Fondo Nacional de Protección al Trabajo.

El Fondo Nacional de Protección al Trabajo puede auxiliar con carácter graciable a los trabajadores en situación de desempleo. Las ayudas pueden ser:

— Complementos del seguro de paro hasta alcanzar el 100 % de la base,

— Prórrogas del seguro de paro siempre que el trabajador haya cobrado ya 12 meses a cargo de la S.S.

d) Los salarios no quedan fijos por años y años sino que se modifican por lo menos en cada convenio colectivo.

El plus de distancia se da cuando el centro de trabajo está a más de dos kilómetros de distancia del límite del casco urbano de la población donde viva el trabajador y el obrero se desplace por un medio que no sea servicio público ni facilitado por el empresario. Para calcularlo se restan dos kilómetros a la distancia más corta que sea necesario recorrer para ir al centro de trabajo y se cobran a razón de 70 céntimos por kilómetro en cada viaje, pagándose lo que corresponda a un solo viaje de ida y vuelta y como máximo el 25 % del salario base.

Ejemplo: Barcelona-Sabadell 24 km.
— 2 km.

	22 km.
Ida y vuelta	44 km.
44 km. × 0,7 ptas./km.	30,8 ptas./día
30,8 ptas./día × 20 días	616 ptas./mensuales

Si funciona algún servicio público de transporte entre el casco urbano de la población en que vive el trabajador y el centro de trabajo no tiene derecho legalmente al plus de distancia, pero sí a que la empresa le pague el importe del billete en lo que exceda a 1,50 pesetas entre la ida y la vuelta. Cuando el servicio público no cubre todo el trayecto, el obrero puede elegir entre cobrar esto último o el plus de distancia.

Ejemplo: Barcelona-Prat,
ida y vuelta 14 ptas.
exceso de 1,50 ptas. 12,5 ptas./día
12,5 ptas./día × 20 días 250 ptas. mensuales

Y esto siendo Prat casi un barrio de Barcelona.

e) El contrato laboral supone también resolver la extraña situación en que nos encontramos en la que los años trabajados no suponen, como ocurre en todos los ramos laborales, un complemento salarial y ciertos derechos en el trabajo.

Por último, en lo que se refiere a las vacaciones, en todas las Reglamentaciones de Trabajo se respetan las llamadas condiciones más beneficiosas, es decir, que podría seguir siendo como hasta ahora y en todo caso discutidas en los convenios colectivos que se establezcan.

Las deficiencias del sistema educativo del Estado español han llegado a cuajar estos últimos años en una verdadera crisis, sentida como tal por los profesionales, por sectores muy amplios de la población afectada... y por los empresarios de una actividad que rara vez se atreve nadie a considerar productora de una mercancía, pero que, sin embargo, se realiza a menudo en un marco plenamente mercantil.

También en la mayoría de los demás países del área cultural en que se encuentra España se perciben elementos de crisis más o menos profunda. Es muy posible que las causas sociales más básicas de estos fenómenos sean las mismas en esa área. Pero, de todos modos, ateniéndonos, como es obligado en una breve nota, a los rasgos más salientes de las respectivas situaciones, y a riesgo de no considerar sino zonas superficiales de éstas, se podría afirmar la existencia de algunas diferencias importantes entre los fenómenos críticos registrables, por ejemplo, en los sistemas educativos francés, alemán o italiano y los más visibles del sistema español (pese a que la base común esté presente en él, las peculiaridades de su organización hacen aconsejable no tener en cuenta en un mera nota el sistema británico). Tal vez la principal diferencia consista en lo siguiente: el hecho crítico más inquietante en la vida de los sistemas educativos europeo-occidentales parece ser una progresiva y generalizada falta de fe que se presenta en los educandos ya desde los 10-12 años y que muchas veces experimentan también los padres de niños más jóvenes. El inesperado éxito de las tendencias «descolarizadoras» —por parafrasear el título del célebre ensayo de Ivan Illich— en esos países de gran tradición cultural tiene, sin duda, entre sus causas esa creciente pérdida de confianza en el conjunto del sistema educativo y de la actividad practicada en él. En cambio, no parece que ese factor crítico subjetivo sea predominante en el caso español. Aquí es más bien la insuficiencia material lo que provoca la sensación de crisis en el público, tanto en los alumnos ya en vías de maduración cuanto en los padres de los más pequeños y en los mismos docentes. Seguro que una afirmación así es excesivamente simplista, y que también en España abundan las personas —educandos o familiares suyos— en las que ya hace mella la desconfianza respecto de la tradición pedagógica, e incluso el hastío por los intentos perfeccionistas que no suelen beneficiar —y aún dudosamente— más que a minorías adineradas o muy escogidas, desde los varios activismos pedagógicos de siempre hasta experiencias refinadas a lo Summerhill. Pero, de todos modos, la causa más generalizada de descontento —y hasta de protesta— es en España la sensación de insuficiencia cuantitativa del sistema de enseñanza, en todos sus aspectos: instalaciones, financiación del personal, medios didácticos, etc. El motivo crítico más presente en segundo lugar, el disgusto por las características sociales e ideológicas del sistema educativo español, tiene tanto que ver con el primero —el éste se entiende ampliamente— que se le puede considerar fundido con él.

Ahora bien: precisamente esa diferencia explica, o posibilita, que el problema de la contraposición ense-

Dr. Manuel Sacristán

LIBERTAD Y PRIVATICIDAD

ñanza pública-enseñanza privada, casi ausente de las discusiones sobre el problema global de la educación en los demás países europeo-occidentales, tenga en España la importancia tan destacada que resulta visible en la misma prensa diaria. También esta afirmación simplifica, pues sin duda la historia contemporánea del país, principalmente la guerra civil de 1936-1939, ha dado un peso enorme, por comparación con lo que ocurre en otros países de nuestra misma cultura, al tronco principal de la enseñanza privada, que es la eclesiástica. Pero si se concede de nuevo la bula de esquematismo que se suele otorgar a la brevedad, se admitirá que *es ante todo la insuficiencia cuantitativa del aparato educativo estatal lo que da en España el problema de la enseñanza privada unas dimensiones de que carece en sociedades no menos individualistas, no menos burguesas que la nuestra. A nadie se le puede ocurrir en Alemania —en la zona más católica de Alemania— o en Italia —en la zona más vaticana de Italia— que la situación de la enseñanza privada sea objeto de preocupación colectiva: en esos países se tiene como dato obvio que la enseñanza*

es la escuela pública, la enseñanza pública? ¿Será posible alimentar la misma sospecha respecto de los *monsignori* italo-vaticanos? Sería horrible de decir... Más verosímil es que la glorificación de la enseñanza privada como «reino de la libertad» educativa sea complemento de la escasísima afición del capital español a contar con un estado burgués también formalmente, no sólo en y por su contenido. En particular, habrá que sospechar que por «libertad» se esté entendiendo en esas ideologizaciones algo diferente. Y que el pensamiento que alimenta toda la construcción sea una identificación, tan recusable cuanto, sin duda, subjetivamente honrada y sincera por parte de los que la profesan, de libertad con privaticidad, de lo eleutérico con lo idiótico (dicho así para que la pedantería evite —esperemos que con ventaja— la ira).

Privaticidad es limitación. Sólo puede confundirla con la libertad el que entienda ésta de un modo puramente negativo, por vía de pura remoción, como un asceta yermo que nunca hubiera oído hablar de mística. En el campo educativo, entender la libertad como mantenimiento a ultranza de la Integración, de la homogeneidad interna de los grupos ideológicos (y sociales, se sepa o no) de ciudadanos, es confundirla con la oclusión, por así decirlo, endogámica, con la condena a no superar nunca la idiotez (en sentido etimológico, o sea, pedante, con objeto de mantener la buena educación y probar la buena crianza que le dieron a uno, sucesivamente, maestros, catedráticos y PNN de la enseñanza pública) que ignora la universalidad implícita en la conciencia de los hombres.

Es verdad que hay que evitar la frecuente confusión burocrática de lo público con lo estatal (e incluso central) y de la universalidad específica con la simple generalidad acumulativa y uniformizadora. Pero, evitada esa confusión, que no suele esgrimirse glorificadamente, hay que denunciar la otra, que sí que es un procedimiento habitual de dorar la mercantilización y la idiotización (*eth.*, *ut supra*) de la enseñanza. Ninguno de los bienes culturales y espirituales para cuya preservación (¡qué poco es preservar!) se afirma la necesidad de la enseñanza privada tiene por qué perderse en un sistema educativo integralmente público, colectivo, no dominado por sectas ni por subdirecciones —ni menos por tenderos sueltos— sino por la colectividad, de tal modo que el tronco gratuito y obligatorio del sistema contenga asegurado lo general y permita que de sus nudos nazcan las ramas de la particularidad (pero todas las ramas, no sólo aquellas en las que anidan, parasitando el tronco, las imponentes aves de presa y la desastrosa bandada de gorriones subalternos y conformistas que, dejando a un lado las pocas golondrinas incapaces de hacer verano, monopolizan hoy la selva privada). El gigantesco despilfarro que supone ese monopolio es, precisamente, una de las causas de la insuficiencia material del sistema público de enseñanza.

Desde luego que otra de ellas es el complementario despilfarro de un aparato público sin control desde abajo. Pero... pero el director encareció que no pasara de cuatro folios.

privada es cosa de una ínfima minoría económicamente muy privilegiada, la cual recurre muchas veces a sistemas educativos extranjeros de prestigio (al menos desde la adolescencia de sus jóvenes) y, en todo caso, tiene riquezas de sobra para resolver las dificultades que pudieran presentarse en el selecto amaestramiento de su prole, futura crema rectora y dominante. En España, en cambio, resulta, por ejemplo, que poco menos de la mitad de los alumnos de la enseñanza secundaria lo son privadamente. Hay que suponer que no será siempre por gusto de los padres.

Pero sobre esa base, de hecho es fácil levantar racionalizaciones bastante más sublimes. Por ejemplo, y señaladamente, la que explica la importancia de la enseñanza privada por el respeto a la libertad. ¿Habrá que inferir de esa justificación que los pastores católicos alemanes no velan por la libertad de las jóvenes ovejas de sus rebaños, cuando dan como cosa fuera de toda discusión el que el redil educativo de aquéllas —e incluso de sus padres y demás fieles adultos—

URSS: UNA PEDAGOGIA SÒLIDA EN UNA SOCIETAT COHERENT

Algunes impressions del viatge de Marta MATA a l'URSS

Marta Mata, coneguda pedagoga de l'Institut "Rosa Sensat", ha estat recentment amb d'altres pedagogs, d'aquí i de 18 països més, a l'Unió Soviètica. La gira, que ha comprès diferents repúbliques soviètiques, s'ha centrada, com era de preveure, en visites a institucions pedagògiques, des d'universitats o escoles primàries i d'ensenyament mitjà (allà tot junt, com ens explica ella) fins a escoles d'ensenyaments especials. De tot això, Marta Mata n'ha volgut parlar amb nosaltres. L'entrevista tingué lloc pocs dies abans de ser operada. Des d'aquestes pàgines li agraïm la deferència que tingué amb nosaltres en rebre'ns i li desitgem un restabliment total.

Ensenyament Mitjà

—¿Cóm està organitzat l'Ensenyament Mitjà a l'URSS?

—Els tenen l'ensenyament obligatori. Les escoles, que en diuen de vuit graus, tenen els tres primers graus d'ensenyament primari i els darrers cinc d'ensenyament Mitjà. D'aquesta manera, surten els nois als 15 anys amb un batxillerat com cal, fet. Ara, però, la tendència és convertir totes les escoles de vuit graus en escoles de 10 graus, obligatòria i, per tant, englobant dins aquest període obligatori l'ensenyament primari i el mitjà, per acabar aquests cicles als 17 anys. En aquets moments van desapareixent les primeres escoles, amb tendència a convertir-se totes en escoles de 10 graus. Ells pensen que, d'aquí a dos anys, totes les escoles seràn de 10 graus. En aquest moment, i des de 1958, tenen aconseguida l'escola de vuit graus igual i gratuïta per a tots.

—Cóm i qui decideix l'obertura d'una escola?

—El soviè del barri o soviets de fàbrica, aquests últims sobre tot per a parvularis. Al barri de Kiev que vam visitar, hi havia uns 70 parvularis, dels quals uns 40 eren promocionats per les fàbriques i 30 per les autoritats locals.

—¿Quin és el nombre d'alumnes normal a cada classe?

—Mira, a Kiev les que vam veure eren de 25 a 30, però a Leningrad, per exemple, ens van dir que encara eren bastant freqüents les classes de 40. Deien que no podia ser, que ho havien de rebaixar, etc.; però que la falta de mestres...

—Pressupost de les escoles.

—L'escola té un pressupost que és el pressupost estatal. A més cada localitat o fàbrica fa la resta per a activitats suplementàries, com viatges, etc.

Plans d'estudi

—Dins l'escola, com està organitzat? ¿Hi ha mestres que donen una àrea, o hi ha assignatures?

—Sí, sí, hi ha assignatures.

—¿La diferenciació entre plans de lletres i de ciències, existeix?

—No.

—¿O sigui que des dels deu anys els xicots estudiaven tots el mateix?

—Sí.

—Existeixen assignatures optatives?

—Les escoles funcionen només pels matins de 2/4 de 9 a 2 del migdia. Llavors, els nanos es poden quedar si volen a les tardes i tenen estudis, més o menys ajudats, activitats esportives i artístiques de més a més, i clubs d'interessos, clubs de tipus científic: l'escola que té per mania l'astronàutica, el petroli, etc. La major part d'aquests diversos interessos, ho porten els mestres. A l'escola que vam visitar hi havia un mestre que tenia la mania del francès; doncs bé, hi havia creat un Museu de la Resistència, mantenia correspondència amb francesos, etc., i els nanos surten molt més ben formats en francès que a una altra escola. Hi ha una certa llibertat de tarda, que tenyeix tota l'escola.

Pels matins els programes són tots iguals, a tot el país, però per la tarda les activitats són molt pròpies de cada escola.

—Qui fixa els plans d'estudi?

—Cada ministeri, les Acadèmies de Ciències Pedagògiques de cada república ho fixa.

—¿Quina impressió en va treure dels programes vigents?

—En conjunt a nosaltres ens va semblar que hi havia uns programes revisats científicament, fa uns 4 ó 5 anys, moderns. Per exemple, des del punt de vista de l'ensenyament de Ciències, són molt moderns, molt forts. I com que tothom treballa molt els matins, tenen una possibilitat de compensació d'interessos i de llibertat a les tardes.

—I quin és el grau de participació dels mestres?

—Per exemple, l'escola de Kiev, especialitzada, no

sé per què, en francès, és una escola que té la possibilitat de canviar el programa, i poden dir: "en comptes d'estudiar el francès a partir de cinqué grau, l'ensenyarem a partir del primer". Aquesta possibilitat d'autonomia la tenen. Ells tenen possibilitats de maniobra.

A començaments de curs es reuneixen els mestres i fan el pla de curs, atenent-se als programes que els donen. Però llavors fan un pla de curs a cada escola: les visites, els plans d'interés que faran, etc. Això ho fa diferent cada escola. Ara bé, els llibres són pràcticament els mateixos a tot arreu. O sigui que el llibre de Matemàtiques que ens van donar a Leningrad, traduït, era el mateix que el de Kiev.

Les feines optatives

—A la tarda, ¿les activitats són obligatòries o hi va qui vol?

—Hi va qui vol. El que passa és que es nota molt qui hi va. A nosaltres ens van rebre nois de 10-12 anys parlant bastant bé el francès. Ens vam poder entendre a Kiev. Aquesta activitat per les tardes les fan de 2 a 6, quedant-se llavors a dinar a l'escola.

Per exemple a Moscó vam veure un club d'astronàutica. Doncs allà, dos cops per setmana, hi van astronautes a parlar amb els nanos. O vam veure una classe de dansa, per a nois i noies de 8 a 10 anys, portada per un ballarí del Bolshoi. Ens va semblar un mecanisme de compensació del mecanisme de certa rigidesa que hi havia el dematí; rigidesa que no vol dir memorisme. Allò era escola activa, molt encarrilada però.

Treball manual - activitat intel·lectual

—¿I el problema teòric de lligar el treball manual amb l'intel·lectual?

—Nosaltres aquesta pregunta la vam fer a molts llocs. I ells contestaven dient: a l'escola es fa, d'ençà que entren, treball manual, tècnic i artístic i així els nanos surten amb un ofici bastant per mà. La major part de vegades han fet, a més, pràctiques en fàbriques que hi ha pels voltants.

Però la pregunta en el sentit de com el treball manual incideix en la formació intel·lectual i com la formació intel·lectual es fonamenta en el treball manual, aquesta pregunta no te la contestaven. I més

aviat semblava que estiguessin una mica en retirada respecte els treballs dels nanos a les fàbriques. Perquè els havien resultat encombrants. S'estava regressant una mica al taller d'escola.

Ara, no hi ha dubte que existeix un ensenyament científic i tècnic molt superior al normal d'aquí.

Després de l'escola obligatòria

—Quines són les "sortides" quan s'acaba l'escola?

—Els nanos que acaben l'escolaritat obligatòria, ara encara de vuit graus, tenen 4 sortides: La primera, que només segueixen el 20 % és el treball; el treball de jornada incompleta amb escola nocturna o l'ensenyament per correspondència. Això es dona a zones agrícoles allunyades. L'altre 80 % té tres sortides: les escoles professionals, de 2 anys, que ensenyen un ofici concret, les escoles professionals de 3 anys: périt, els Instituts Superiors (pedagogia, medicina) que és allà on s'estudien les carreres tipus llicenciatura de 5 anys, i l'universitat.

—¿Cóm s'accedeix a l'universitat?

—Es a partir de l'escola de 10 graus o a partir de l'escola de 8 graus més 2 ó 3 anys d'ensenyament professional. Sobre el paper tothom té les mateixes oportunitats; a la pràctica sembla que tenen més oportunitats els que han fet l'escola de 10 graus.

—Qui entra a l'universitat?

—A l'URSS, el pla quinquenal mana de veritat. A l'universitat entren els matemàtics que el pla quinquenal diu que hi han d'entrar. El que passa és que entre l'universitat i l'ensenyament professional hi ha els Instituts, tipus Instituts pedagògic, mèdic, etc. Llavors, l'examen d'entrada a l'universitat es fa a principi de curs i si ets rebutjat, a final de mes tens l'oportunitat de presentar-te a qualsevol Institut dels moltíssims que existeixen. Realment hi ha moltíssima gent que estudia als Instituts i si hi estudies i després vols continuar a l'universitat també pots fer-ho. El teu currículum queda molt més engruixit, i és molt més fàcil que entris a l'universitat si ets llicenciat per un Institut.

No hi ha dubte que el govern sols deixa entrar la quantitat de gent que ell creu que es necessita. Només que sembla que és bastant racional aquesta selecció. No poden entrar més metges perquè no s'hi cap!, aquí s'ha dit, perquè no hi ha més laboratoris!, etc. Aquest argument allà no existeix en absolut. Sembla que les institucions funcionen, que tenen tot el que han de tenir i restringeixen el nombre d'assistents d'acord amb el pla quinquenal i les necessitats del país. Em sembla.

La "petita escola"

Una característica poc coneguda de l'ensenyament soviètic és la que ells anomenen "Petita escola". Els estudiants de vuitè, novè i desè grau fan petits estatges

a les diferents escoles o Instituts on després podran anar. Allà se'ls hi explica el funcionament i estudis. I allà els estudiants, per exemple de Psicologia, fan pràctiques explicant els seus plans d'estudi als nanos. De coses com aquesta n'està plagat i no se'ls acut explicar-ho fins al cap de dos hores de xerrar. Llavors et parlen de la "petita escola". És una institució que jo no he vist enlloc.

El professorat

—Potser valria la pena aprofundir una mica en la qüestió del professorat. Quina és la facilitat en poder-se col·locar en acabar, si se n'han d'anar a un altre lloc a ensenyar, etc...

—No. Sembla que no. A part que Ucraïnia és Ucraïnia. Allà tot es fa en ucraïnès: des del parvulari fins l'universitat, fins la tv, fins els llibres. Tota l'escola està organitzada molt localistament. De fet, el soviètic local demana al ministeri un mestre normal que tingui a la llista com a persona amb experiència i que els mereixi confiança. L'escola demana només al ministeri un director o directora. A l'escola que vam visitar hi havia una directora. Aquesta no era res més que una mestra amb un mínim de 5 anys d'experiència, considerada bona i eficaç, però sense cap mena de condicions pel ministeri. Aquesta persona va a la localitat i parla amb el soviètic local dels professors que hi ha per allà. El soviètic local presenta una llista de mestres i comencen a fer entrevistes i així es forma l'equip. Ja està.

Quan nosaltres vam preguntar qui els *despedia*, aquella senyora va haver de preguntar a l'intendent què volia dir allò de *despedir*... va dir, "sí que hi han mestres que es trahaden, però quedar sense treball, no!". El que intervé en aquesta manera de triar... Allò semblava tal com s'havien triat aquí els mestres a l'època del Patronat Escolar: posaven el currículum, deien d'on sortien, etc. No hi ha oposicions. En el tipus de tria hi deuen pesar tot tipus de valors: els d'eficàcia pedagògica, els ideològics; suposo que hi deu pesar tot.

—Quina és la formació dels mestres?

—Fins ara dins les mateixes escoles sembla que hi ha hagut mestres de totes les procedències. Mestres d'escola pedagògica que tenien una formació pedagògica mitja i que feien la primària (4 graus) i els mestres provinents de l'Institut Pedagògic, amb una formació pedagògica superior. Aquests últims feien la segona part o sigui l'ensenyament mitjà.

En aquests moments van desaparèixer les escoles pedagògiques i només queden els Instituts Pedagògics.

—Què s'estudia als Instituts Pedagògics (I.P.)?

—La gent que estudia als I.P. té disciplines polític-socials, psicològic-pedagògiques i les d'especialitat.

Tots deien que faltaven mestres, com falten treballadors. Està faltant mà d'obra.

—Quant cobra un mestre?

—El treballador de la fàbrica cobra més que el mestre. El sou del mestre no és massa elevat. És segur que és més baix que el d'un obrer especialitzat, és com el d'un metge. El metge té una categoria econòmica molt semblant a la del mestre.

—Quins són els lligams entre mestres i pares? Quin tipus de reunions fan?

—No existeixen juntes de pares. L'escola depèn molt del soviètic local.

L'escola la porten els mestres; els pares, per la seva banda, tenen reunions d'informació, estan al dia del que passa a l'escola. Tenen el dret de seguir les activitats.

Sobre la "formació" i la "cultura"

No hi ha dubte que tothom té una formació d'economia política capitalista i socialista, des del punt de vista marxista. Això es té. L'estudiant de Kiev amb qui vam connectar ens va dir: "ja sabem que no totes les coses van bé, ja sabem que en els països occidentals teniu més béns de consum. Pensem que els arribarem a tenir aquí. Però no pensem que si entra un cert consumisme aquí, s'aixafi la cosa més important aconseguida: la propietat col·lectiva dels mitjans de producció. Creiem que és el que ha de ser i en això hi estem d'acord".

Un contestatari, a Leningrad, era un noi de corbata, fill de general i contestatari perquè desitjava tenir cotxe. Segur que en pots trobar d'insatisfets, però segur que l'immensa majoria està contenta.

El nivell cultural es veu molt alt. En el metro veus a la gent llegint més llibres que no al de París. I en tren, vam anar de Moscú a Leningrad i hi havia molt lector, molt, molt.

La qüestió nacional

—Les peculiaritats nacionals de les diferents repúbliques, això com està resolt? Perquè, per un cantó hi ha que les coses es fan en les llengües pròpies, però per altra part hi ha la tendència actual, sembla, a anar cap a la nacionalitat soviètica.

—Això és el que ens va dir la mateixa guia, que devia conèixer evidentment els nous corrents de la propaganda i de la ideologia: "aquí s'ha afavorit l'eclosió de la realitat nacional que abans estava soterrada; creiem, però, que dins d'uns quants anys, cinc potser, arribarem a un nou tipus de nacionalitat, la soviètica". Però mentrestant van fent això. Si la nacionalitat soviètica voldrà dir el predomini del rus, ells això tampoc ho van dir.

Tothom estudia el rus, a tot arreu.

Els estudis són *en* la llengua nacional. Des del parvulari fins l'universitat es fa *en* la llengua pròpia. Canals de tv, diaris, etc., tot en la llengua nacional.

Certes comparacions...

—Per acabar, ¿quines van ser les impressions de gent d'altres països, de gent sense les nostres "deformacions"...?

—Alguns grups dels francesos van ser dels que tenien bones reaccions, van ser dels més sensibles als localismes de les escoles, a aquesta varietat. L'altra gent que venia era molt oficial, molt de ministeris, de Suècia, Noruega, de Malàisia; que venien a fer turisme.

A més, és que a l'URSS, no veus coses aparents. Per exemple, amb nosaltres venien dos persones que havien tingut cadescuna un nano sord. Com eren riques, van aconseguir a la mateixa localitat, una escola per a nanos sords. Escola amb diners públics, clar. Aquesta escola, on hi van els fills de gent bastant "alta", ha fet venir un savi molt savi, especialista en nanos sords. Un italià. Els aparells els millors, tenen tals i tals procediments, etc. Resulta que van estar comentant que a l'URSS tals mètodes no els tenen tan desenvolupats com en el nostre país. Però ells els tenen a una sola escola i, a l'URSS, els tenen tots els nanos que tenen un defecte. "¡En mi país estamos más adelantados!" van dir repetidament. "Esto en España lo tenemos mejor". Però a Espanya, volia dir una escola per a nens rics pagada pel fisc.

A nosaltres el que ens impressionava era que veiem una mostra d'una cosa que arribava a tothom. No era un exemple per a turistes, era una cosa generalitzada.

Entrevista recollida amb magnetofó per David Suñol i Lluís M.ª Bonet

LA SITUACION DE LOS LICENCIADOS DE ENSEÑANZA MEDIA

Este artículo es continuación de los tres que aparecieron en el Boletín anterior sobre la situación de los licenciados en Privada, Institutos y Filiales. En él intentamos dar una visión global de cuál es la situación en estos tres sectores de la Enseñanza desde entonces.

Actuación de los docentes

Los puntos comunes que han caracterizado nuestra lucha han sido: la *estabilidad en el trabajo*, el *aumento de los salarios* y la *mejora de la enseñanza para todos*, coincidiendo en este punto con los padres de los alumnos. Además de estos puntos comunes, cada sector tiene planteados otros problemas específicos como los controles extra-académicos (interinos y privada en algunos casos), la supresión del Bachillerato Elemental y la transformación de los Centros (Filiales), la implantación de la EGB con la consiguiente reducción de horarios y el convenio que agrava el problema de la estabilidad (Privada).

Durante este período hemos realizado paros, asambleas, reuniones y charlas con los padres por barrios para discutir sobre la situación de la enseñanza en cada una de las zonas. Por otra parte, cada uno de estos tres sectores de enseñanza presentamos cartas repetidas veces al delegado provincial del ministerio de Educación y Ciencias, Sr. Sitges, exigiendo una respuesta sobre las reivindicaciones que planteábamos. Ante la ausencia de respuesta alguna, el Colegio de Licenciados convocó al Sr. Sitges a una Asamblea para el día 3 de abril para que diera respuesta pública a todos los problemas planteados. Asamblea a la que no acudió.

Actuación de la Administración

Como "respuestas" a estas acciones podemos señalar únicamente:

Con respecto a los interinos: se ha convocado un Concurso de Traslado y una oposición en la que se supone se ocuparán, en la provincia de Barcelona, 364 plazas ocupadas hasta ahora por interinos.

Con respecto a los licenciados de privada: La promesa de unas subvenciones a los directores de los centros, que de ninguna manera soluciona los problemas reales, y además, silencio total en cuanto al problema de quién impartirá 7.º de EGB.

En cuanto a los profesores de Filiales: se aplaza la firma del nuevo Concierto hasta el año 1976 y se prevé la ausencia de subvención para el 5.º curso de Bachillerato en el curso próximo.

Además, se han dado apercibimientos y despidos en algunos centros. También hay que señalar la declaración del Sr. Mendizábal (subsecretario del ministerio de Educación y Ciencia) sobre la falta de recursos económicos de este ministerio.

Otra de las respuestas es la elaboración de un Estatuto del profesorado a nuestras espaldas que, en palabras del ministro Villar "no será entendido" y que, se puede prever, agravará nuestra situación.

Conclusión

De todo lo dicho se deduce que nuestra situación actual no sólo es la misma que hace dos meses, sino que se ve agravada por el tipo de las respuestas recibidas y por la proximidad del final de curso.

Ante esta situación, los enseñantes continuamos nuestra lucha aunque, quizá, de una forma menos visible, buscando nuevas formas que permitan la unidad y la continuidad, incluso durante las vacaciones de verano mediante una comisión que, desde el Colegio, se encargue de establecer canales de información de todos los hechos que se produzcan (despidos, reducciones de horario y posibles decretos).

TRABAJO DE GRUPO EN LA ESCUELA SECUNDARIA y capacitación de los profesores en sus métodos

**Barrington Kaye Irving
Rogers**

**Biblioteca Nuevas Orientaciones de la Educación
Editorial "El Ateneo",
Buenos Aires, 1972**

Todos los que nos dedicamos a la enseñanza sabemos lo difícil que es encontrar libros sobre técnicas pedagógicas en las librerías de nuestro país que sean algo más que una enumeración de ideas conocidas por todos y vacías de todo contenido. Estamos muy acostumbrados también a soportar libros triunfalistas que aseguran haber encontrado la solución a todos los defectos de la educación tradicional. Algo así como la fórmula mágica con la que desaparecen todos los problemas.

Es en este contexto que quedamos gratamente satisfechos cuando cae en nuestras manos un libro ponderado, científicamente sólido, que no pretende haber resuelto todos los problemas de la enseñanza como es el que nos ocupa, de dos profesores de enseñanza media en Inglaterra.

En la actualidad podríamos hablar de tres tendencias dentro del campo de la enseñanza secundaria del mundo occidental: la «americana», basada en métodos conductistas de enseñanza, con gran aparato de medios audiovisuales, en la que el valor defendido es la eficacia; la «francesa», metódica, ilustrada, tradicional y rígida, en la que el valor defendido podría ser el rigor científico, y la enseñanza «inglesa», flexible, elucubradora, imaginativa, basada en métodos de prueba-error que defiende como valor la capacidad de acomodación a medios cambiantes.

Los autores del libro que comentamos defienden su sistema atacando, en distintos lugares del libro, a los demás:

«Sabemos —por ejemplo por los fabricantes de máquinas de enseñar— que los actos correctos requieren refuerzo y que los errores deben ser señalados tan pronto como sea posible después de haberlos cometido... el enfoque del trabajo en grupo se ocupa de originar (obsérvese bien, originar y no condicionar) una actitud de crítica y razonamiento frente a la tarea y no una serie de respuestas impensadas, semiautomáticas y antipáticas. Parte de la aceptación consciente de la responsabilidad por el propio quehacer, se basa en la comprensión absoluta de la posibilidad de error» (pág. 39).

«...puede decirse que lo valioso en la enseñanza de materias no es tanto el contenido como la «disciplina» de aprender metódica, rigurosa y esmeradamente... Nos parece que este argumento y otros similares se basan en el falso supuesto que el aprendizaje, mediante la investigación personal —que es lo que vincula al grupo—, necesariamente es indisciplinado o sea no metódico y superficial... El trabajo de grupo toma su iniciativa precisamente a partir del mismo tipo de curiosidad intelectual que motiva a un especialista en investigación, si bien a un nivel diferente... no sólo la tarea grupal tiene su propia disciplina sino que esta disciplina originada en sí es uno de los fines de la educación que deben preferirse, al objeto de inculcar disciplina mediante la imitación, el hábito o el temor» (página 129).

Pero junto a estas defensas de su método, los autores son conscientes que no pueden sustituir toda la enseñanza tradicional por un aprendizaje basado en el trabajo en grupo.

Uno de los capítulos más interesantes es sin duda el dedicado a los fundamentos lógicos del trabajo en grupo. En él se caracteriza al adolescente, se señala el desarrollo mental que experimenta con la entrada en la etapa de las operaciones formales siguiendo los detallados estudios de Piaget y se describe con mucho detalle el experimento

de los psicólogos sociales Lippitt y White, publicado en 1960 en «Autocracy and Democracy», en el que se investigó el comportamiento de cuatro «clubes» de niños de 11 años bajo monitores autocráticos, democráticos y monitores *laissez faire* sometiendo a control un gran número de factores que podían condicionar los resultados. «Con el líder autocrático, los niños trabajaban con bastante laboriosidad en tanto el líder estaba presente, aunque si se ausentaba, el trabajo decaía hacia el bullicio y otras formas de relajación de la tensión...» «Con el líder *laissez faire*, los niños trabajaban de una manera esporádica y, al parecer, eran más eficaces cuando el líder se ausentaba. La dedicación a las tareas manuales se interrumpía con frecuencia con juegos desorganizados, en apariencia sin objeto y había cierta holgazanería...» «Con el líder democrático el nivel de trabajo era influido muy poco por el hecho que el líder estuviera o no presente... Los niños manifestaban una alta proporción de conducta cordial entre sí y hacia el líder...» (págs. 99-103).

Los otros capítulos se centran en la organización del trabajo en grupo, su funcionamiento y la capacitación de los profesores para llevarlo a cabo, dando saltos que van desde cuestiones técnicas de horarios hasta planteamientos teóricos sobre las motivaciones adecuadas para el aprendizaje.

La adaptación de técnicas extranjeras a nuestras aulas no puede ser hecha de una manera mecánica, y en el caso que nos ocupa el hecho que no existan ni las bibliotecas ni los libros de consulta que los ingleses pueden disponer en sus propias bibliotecas escolares, es una circunstancia que realmente hace difícil esta adaptación. A pesar de esto nos permitimos aconsejar este libro a aquellos que estén interesados en la puesta al día de la enseñanza en la escuela secundaria.

NOTAS SOBRE LA ENSEÑANZA EN UNA SOCIEDAD JERARQUIZADA

Uno de los hechos más fecundos en consecuencias y más característicos de la civilización actual es el extraordinario desarrollo de la especialización del trabajo, que se divide a medida que la sociedad adquiere mayor volumen, lo cual comporta, en consecuencia, una complejidad estructural creciente.

La estratificación de la sociedad y el seccionamiento de la producción comportan la existencia de unos grupos profesionales (profesores, médicos, arquitectos, etc.), que se distinguen por la especialidad de sus funciones y que acaban adquiriendo en el curso de su desarrollo una mentalidad particular, determinada por la naturaleza de sus funciones. Todos los distintos grupos profesionales que la sociedad crea en el curso de su desarrollo reflejan, al mismo tiempo, en sus propias estructuras y en su dinámica profesional la división del trabajo de la estructura social que los origina (estratificación profesional).

En los centros escolares modernos, extremadamente complejos, organizados casi siempre como industrias, donde tiende a imperar una división del trabajo y las conocidas, y experimentadas, nociones de eficacia y rendimiento, la educación se divide en disciplinas compartimentadas y los educadores —en toda su diversidad— se ven obligados, por su propia formación anterior, a un trabajo sectorizado que, en general, les aísla del resto de sus compañeros. Esta especialización del trabajo comporta, además, dos consecuencias que el profesor experimenta día a día:

1) El predominio de la instrucción sobre la educación, haciendo cada vez más difícil dosificar en proporciones convenientes los dos elementos de modo que la educación no entorpezca la instrucción y que ésta no reduzca la información cultural.

2) La pérdida del sentido de la obra total que debe representar el proceso educativo.

Estos hechos que experimentamos en nuestra actividad profesional cotidiana —más o menos conscientemente— nos remiten a un problema, a una situación, que los profesionales de la enseñanza no debemos eludir: las condiciones sociales y políticas que enmarcan el proceso educativo general. Todos los profesores sabemos cuán íntimamente ligadas están las instituciones educativas, a todos los niveles —primaria, secundaria y superior— a intereses de grupos y de clases dominantes. Ellas, por lo general, están interesadas en un determinado tipo de educación que sea reflejo de sus propias exigencias. Esta adecuación entre la estructura educacional y la red de valores que la propia sociedad segrega es una de las condiciones de continuidad de los grupos e instituciones dominantes. Me parece, en vista de estas reflexiones, que tiene razón Gramsci al afirmar que la escuela no tiene por sí misma una fuerza creadora histórica, es decir, una fuerza de renovación total de la sociedad. La escuela no es forma abstracta e independiente de la sociedad con una dinámica propia, desligada del proceso y formación histórica en la cual se inscribe. La educación organizada funciona, pues, en la red intrincada de las presiones, influencias y sugerencias que el profesor recibe de todas partes, como instrumento de captación, selección y ordenación de la cultura que transmite, de conformidad con los valores morales, intelectuales y políticos socialmente reconocidos por las estructuras dominantes. Si consideramos, además, y esto sería necesario someterlo a debate, que la educación debe ser un sistema público organizado y sostenido por el Estado, nos será fácil comprender todo el interés sociológico, no sólo educativo, sino político, que nos plantean los problemas de la enseñanza desde la perspectiva de nuestra inserción pública-política en la actual hora histórica de nuestro país.

La experiencia más inmediata de nuestra práctica profesional nos indica que nosotros, profesores de distintas disciplinas, sometidos a una sectorización alienante, no realizamos nuestro trabajo docente exclusivamente sometidos a las presiones de nuestros respectivos centros escolares, sino formando parte de estructuras sociales y políticas que nos preexisten y cuya existencia no depende de nuestra voluntad, son fruto del proceso histórico de la humanidad. Nosotros no realizamos nuestro trabajo profesional en condiciones arbitrarias elegidas por nosotros, sino en condiciones directamente dadas y heredadas del pasado. Este cuadro de limitaciones que de antemano someten nuestra actividad profesional puede ser, y aquí reside la llave que nos facilita la comprensión del desarrollo del género humano, modificado constantemente por nuestra labor conjunta, por nuestra reflexión crítica cotidiana, de todos los problemas que nos son comunes. Cada uno de nosotros, a través de su práctica laboral cotidiana, está inmerso en un circuito de producción que, a la vez que le condiciona, le permite su realización personal. Cualquier crítica de nuestro trabajo en los distintos centros docentes nos remite a nuestra condición de asalariados en un sistema de producción capitalista. Clarificar esta situación, tomar conciencia de ella, nos puede permitir superar las limitaciones de nuestro trabajo individual, de nuestro trabajo sectorizado. No existe solución a nuestra situación pedagógico-laboral al margen de una reforma de las actuales relaciones de producción. Creemos que es necesario en una primera reflexión crítica conjunta integrar nuestro trabajo individual en el movimiento general de progreso y reforma de nuestra sociedad que los distintos sectores laborales del país van promoviendo. Sólo dentro de estas perspectivas adquiere su pleno sentido nuestra lucha actual. Si tomamos conciencia de la doble limitación a que nos someten las estructuras actuales, presiones pedagógicas y presiones laborales, podremos enmarcar nuestras reivindicaciones laborales de la hora presente con las exigencias ineludibles de una reforma democrática de la enseñanza y, en definitiva, de nuestra sociedad.

José M.ª Blanch

Biblioteca de Comunicación
i Hemeroteca General
CEDOC

Depósito Legal: S. 24948-1972
Grafos, S. A. - Barcelona 13